

LBRIS

We know
books

Ouvrage publié avec le soutien du Centre national du livre (Paris)

Carte publicată cu sprijinul Centrului Național al Cărții (Paris)

*Cet ouvrage a été publié avec le soutien du
Programme d'aide à la publication de l'Institut français de Paris*

Acest volum a fost publicat cu ajutorul
Programului de sprijin editorial al Institutului Francez din Paris

Sylvain Tesson

CU ZÂNELE

Traducere și note de
Rodica Baconsky și Alina Pelea

Casa Cărții de Știință
Cluj-Napoca, 2025

Cuprins

Cuvânt-înainte	9
I. În Spania	11
Noaptea de veghe	13
Promontoriile	15
Velierul.....	19
II. În Bretania	25
Pescărușul și ghimpoasa.....	27
Limicolele	30
Crucea	32
Turnul de apă.....	35
Piatra în picioare.....	39
Zânele	44
Sângele.....	47
Fântâna	52
Calvarul	55
Heraldica	58
Fluctuantul	62
Mirabilul	65
III. În Anglia	71
Florile	73
Santinelele.....	75
Unitatea	80
IV. În Țara Galilor	87
Peisajul.....	89
Abundența	93

Melancolia	96
Dolmenele	98
Frumusețea	103
Refluxul	107
V. În Irlanda	113
Spirala	115
<i>Triskelion</i> -ul	118
Cele trei castele	122
Vestul	127
Despărțirea	133
Nodul	137
Cuvântul	141
Unicul	147
VI. În Scoția	153
Spațiul	155
Spada	158
Originea	161
Pilaștrii	163
Căușul	166
Graalul	169
Regina	176
Regele	178
Turnul	181
VII. Întoarcerea	185
Moartea	187
Adevărul	189
Întoarcerea	191
Note	193

În colecția „Traducem lumea”
au mai apărut:

- Akira Mizubayashi, *O limbă venită de departe*. Traducere de Rodica Baconsky și Alina Pelea, 2019.
- Étienne Ruhaud, *Mici fabule*. Traducere de Alina Pelea, 2019.
- François-Xavier Bellamy, *Dezmoșteniții. Transmiterea – extremă urgență*. Traducere de Rodica Baconsky și Gabriela Denamur, 2020.
- Gilles Jobidon, *Seninul pustii*. Traducere de Rodica Baconsky și Alina Pelea, 2020.
- Hubert Mingarelli, *Pământul invizibil*. Traducere de Rodica Baconsky și Alina Pelea, 2020.
- Patrick Deville, *Ciuma & Holera*. Traducere de Rodica Baconsky și Alina Pelea, 2022.
- Dr. Philippe Juvin, *Nu le voi înșela niciodată încrederea. Jurnal de bord COVID-19*. Traducere de Rodica Baconsky și Alina Pelea, 2022.
- Yahia Belaskri, *Tăcerea zeilor*. Traducere de Alexandra Ionel, 2023.
- Monique Proulx, *Dă noaptea deoparte*. Traducere de Rodica Baconsky și Alina Pelea, 2023.
- Patrick Deville, *Taba-Tabă*. Traducere de Rodica Baconsky și Alina Pelea, 2023.
- Luiz Ruffato, *Vară târzie*. Traducere de Isabel Lazăr, 2023.
- Patrick Deville, *Samsara*. Traducere de Rodica Baconsky și Alina Pelea, 2024.
- Joseph Kessel, *Paradisul din Kilimanjaro și alte reportaje*. Traducere de Rodica Baconsky și Alina Pelea, 2024.
- Pierre Michon, *Stăpâni și slujitori (Viața lui Joseph Roulin, Stăpâni și slujitori, Regele pădurii)*. Traducere de Alexandra Ionel, 2024.
- Khalid Lyamlahe, *Memorial la Veneția*. Traducere de Alexandra Ionel, 2025.

căci peisajul e dureros de întins și ocrotit de propria splendoare.

Din Galicia spaniolă până în insulele scoțiene Shetland, se întinde o fâșie de coastă zburlită de tufe de ghimpoasă, sărată de stropii țâșnind din valuri, vecheată de pescăruși. Care pufnesc văzând cum marea se-nfurie acolo jos.

În fiecare seară, soarele venea să moară la marginea acestui balcon. Istoricii țineau sfat dacă pot numi „celți” popoarele care se stinseseră pe acest parapet.

Cum ziua asfințea aici, asociază culoarul de iod și granit cu țara lucrurilor moarte (cele mai frumoase). Trebuie că zânele se vor fi refugiat pe aceste margini de lume, în căușul pământului, al luminii și al mării.

Promontoriile din Galicia, Bretania, Cornwall, Țara Galilor, insula Man, Irlanda și Scoția alcătuiau un arc. Aveam să unesc pe calea apei fragmentele acestei linii frânte. Urmând curba arcului, de bună seamă că mirabilul se va ivi.

Un velier de cinsprezece metri lungime mă aștepta în portul Gijón. La bord, doi prieteni, Arnaud Humann și Benoît Lettéron, pregăteau plecarea. O să navigăm spre nord, trecând în revistă promontoriile unde, seară de seară, prezențe străvechi stăteau mărturie salutului de bun rămas al soarelui.

Cum peste lumea asta de mașini și de bancheri căzuse întunericul, îmi dădeam trei luni ca să încerc să deslușesc ceva prin el. Plecam. *Cu zânele.*

I

În Spania

Noaptea de veghe

Înainte de a porni în larg, plănuisem să înnoptez pe solul unei „margini-de-lume”. O noapte de veghe, la capătul pământului. După aceea, o să urc la bord.

Îmi plac nopțile de dinaintea plecărilor. Te culci, visezi, îți pare rău de ce lași în urmă.

„Văd zâne peste tot”*, scrisese Paul Fort, poetul. Ce noroc! îmi spuneam pe când eram copil. Visam și eu zâne. Adult, am renunțat, înțelegând: cu o zână nu te întâlnești. O invoci în numele clipei – oricare ar fi ea – în care vacarmul omenesc, prostia cifrelor fac un pas înapoi.

Am dormit în vestul extrem al Spaniei, în Galicia, la Castro de Baroña, pe un pinten de granit ce străpungea valurile. În secolul I înainte de Hristos, în acel loc trăiau oameni, stăteau de pază dinaintea apusului. Veniseră din adâncurile epocii de bronz și ale Europei Centrale. Se așezaseră pe parapetele Occidentului și rezistaseră în vremurile în care romanii se străduiau să ordoneze teritoriul. Mai stăruiau temelii: cercuri pe o întindere stâncoasă. Aici se înălțaseră rugi către soare, iar, în spatele meterezelor, se făuriseră odoare. În timpuri în care Celălalt era primordia esențială.

M-am culcat rezemat de stâncă, deasupra talarilor mișcătoare. Acum două mii de ani, aceleași valuri răsunau peste același granit. Marea nu obosește niciodată. Simțeam pe spinare vibrația undei. Cine o fi pus în mișcare primul val?

Totul s-a schimbat în lumea asta, doar rostogolirea mării, măreția cerului și căldura zilei pe piele, nu. Să surprinzi fenomenele acestea eterne e una dintre bucuriile vieții. Văpăile focului, cântecul păsărilor, vântul în lanul de ovăz, un surâs uneori printr-o șuviță de păr.

Motivele Occidentului atlantic se regăseau în jurul meu: graniturile roase, ferigile și rugii de mure care sfâșiau vântul. Peisajul acesta straniu de ascuțimi era învăluit într-un fel de prospețime. Uneori, peste matricea de iod și de foton, liliachiul calunei punea o tușă de rafinament. Heraldica acestui covor avea să mă însoțească vreme de trei luni. Trăiască pescărușul și ghimpoasa!

S-a făcut noapte, am stat treaz până la ceasurile două, cu gândul la brațele albe ale dragei mele. Mă smulsesem din ele, dar auzeam marea. Trubadurii veacului al XII-lea știau ei ce știau: vânturile, valurile poartă amintirea iubitei. Un sfat pentru inimile sfârâmate: să doarmă pe țârm.

Dimineața, m-a trezit un vânător. Patrula pe costișa intrării în *castro*. Cinci câini de vânătoare frumoși – din rasa *basset hound* – zburătăceau ciocârlile, sâcăiau sitarii, goneau un iepure disperat, hămăiau, urinau, scotoceau, cu bale pe fâlci, bătând din coadă. Da, într-adevăr: cel mai bun prieten al omului.

Promontoriile

Timp de două zile, mergând cu mașina spre Gijón, am unit capurile între ele. Ce nobilă ocupație să pășești pe muchia pământurilor ca să te așezi pe stânci. Mai întâi capul Nave, adevărat *Finis terrae* al Spaniei, apoi Ortegá, capul nordic al peninsulei unde Atlanticul se topește în golful Biscaya și, în sfârșit, capul Puntas, în Asturii, cu brunurile lui negricioase străbătute de vine de cuarț. Să te oprești și să privești marea: prima lecție dintr-un scurt îndrumar al romantismului.

Alungate spre vest de năvala uralo-stepică în secolul al V-lea înainte de Hristos, popoarele celtice de pe Dunăre și din câmpiile cu trestii se retrăseseră pe promontorii. Aici, în lojele oceanului, priviseră cum pierе soarele. Îi înălțaseră rugi căci neconținută e speranța întru întoarcerea eternului. Azi, urmașii lor aveau privirile șterse: irisul ochilor se spălăcise. Definiția spiritului celtic: dănuire pe buza abisului.

Adoratori ai crepusculului, oamenii aceia erau sortiți să dispară. Nu se știau prea multe despre ei. Lingviștii pretindeau că fuseseră un popor unitar. Arheologii reconstituiă fragmente din peregrinările lor scoțând la lumină fire de fier răsucite și lame de bronz. Universitarii se înflăcărau în fața movilelor

tumulilor funerari. În rest: elucubrații ale unor literați fascinați de raza lunii deasupra mlaștinilor. Entuziasmul romantic găsea în existența unui popor aproape necunoscut, refugiat pe fruntariile lumii, dispărut sub tripla și brutala lovitură a ordinii romane, a invaziei barbare și a dogmei creștine, un ferment ideal pentru speculațiile lui. Se vorbea mult despre celți, se spuneau de toate, nu se știa nimic.

Dăinuia peisajul: marea la capătul pământului. Imagine imemorială. O contempleră priviri de-acum trei mii de ani.

La capul Nave, un vas de pescari scotea năvoadele în confetti de pescăruși. La capul Ortegal, vântul pălmuia marea atât de tare, încât Atlanticul se umfla și silea golful Biscaya să se reverse. Turme de lumină goneau peste apele negre izbite de rafale. La capul asturian, un tractor ara câmpurile de pe faleză. Cerealele creșteau cu fața la mare. Recolta avea să fie strânsă pe deasupra bărcilor. Vântul s-a liniștit și mi-am găsit un locșor de dormit lângă o stâncă, printre ghimpoase. Soarele încălzea ușor feldspatul.

Orele acelea petrecute în fața golfului Biscaya, cu picioarele în gol, deasupra jocului de-a du-te-vino al mării la cincizeci de metri mai jos, mi-au inspirat o „teorie a promontoriului”. Un soi de geo-psihologie de teighea, fără îndoială, dar teigheaua asta îmi plăcea: marginea unui perete față cu marea, exacta trigonometrie a iodului, fotonului și azotului, încrucișarea caractiței cu steaua și păianjenul.

Promontoriul ascunde trei comori: promisiunea, memoria, prezența.

Te ații la extremitatea unui cap de la apus, nerăbdător să știi ce se va întâmpla (promisiunea), fericit de ceea ce porți cu tine din ce-a fost (memoria), instalat pe faleză (prezența).

Dinainte, marea. Cerul se topește în ea. Această sublimare oamenii o numesc „orizont”. Privești văzduhul, visezi aventuri. Păsările sunt libere, țipă, ironice. Marea spune: „Hăt departe, dincolo de ce cuprinde ochiul, o forță de nestins îmi susține mișcarea, fiecare talaz o dovedește.”

Dinapoi, se întinde pământul cu războaiele lui, serbările lui și cu toate ființele lăsate în urmă. E cartea despre oameni a căror poveste i-a împins pe unii dintre ei până la marginea *paginei*, a plajei, adică.

Dedesubt, peretele falezei. Care ancorează pământul în mare. Rocile cristaline sau magmatice (șist, bazalt, granit) rezistă forfotei valurilor, război al timpului cu spațiul. Lumea se apără de uzură. Promontoriul încasează șocul. Uneori, o stâncă uitată se înalță față în față cu depărtarea.

Popoarele promontoriilor – din Galicia, Bretania, Irlanda, Caledonia – stau în fața nemărginirii cu toată puterea memoriei lor! Țintuite de Istorie, își proiectează privirea spre orizont.

Pământul (împânzit de morți) se așterne în spațele lor. Gândurile își iau avânt. Nimic nu le-ar putea opri. În față: un roman. În urmă: povestea. O patrie pentru oamenii zărilor ce nu disprețuiesc popasul pe uscat.

Prinse deolaltă, peninsulele puteau de-acum să cutureiere mările.*

M-am desprins de capul peninsulei. Ce e oare un loc feeric? Un loc din care visezi să nu mai pleci vreodată. Aici, topografia te împiedica să mai faci vreun pas. E legitimitatea promontoriului. Doar el constrânge o armată să facă stânga împrejur, iar pe călător să cadă în hău.

La Gijón, Humann și Benoît terminau de pregătit velierul pentru plecare. Trebuia s-o pornim la drum. De-acum, aveam să țin calea țărmlui celtic, o curbă de encefalogramă. Din Asturii până în nordul Scoției, linia de coastă istorisea nunta mării, a cerului, a pământului.

Velierul

Vasul nostru era înmatriculat la Saint-Malo. Măsura patruzeci și nouă de picioare. Era un velier breton alb de tot, cel mai banal, echipat să înfrunte largul. N-ar fi fost nelalocul lui într-o lagună. Albastru de peruzea, alb de plastic: culorile plictisului. Din fericire, plecam spre mări cu varec¹ și guilemote. Un dram de melancolie în frumusețe nu face niciodată rău sufletului. Humann și Benoît aduseseră vaporeșul de la Saint-Malo dând ocol capului Finistère din Bretania și tăind-o prin golful Biscaya până la Gijón.

Puntea era largă, iar masa din careu, imensă, făcea din velier un birou mobil. Fiecare își avea cabina lui. Când vrei „să trăiești împreună”, trebuie să ai grijă să poți „rămâne singur”^{*}.

O briză constantă putea împinge nava cu opt sau zece noduri. La bord, încărcaserăm cărți. Destule ca să rezistăm până la insulele Shetland și înapoi. Încerci mereu să-ți faci din vas bibliotecă plutitoare. Te convingi că traversările îți vor lăsa răgazul să recuperezi ani de întârziere. Înainte să pornească spre Polul Sud, Amundsen adusese la bordul navei *Fram* mii de lucrări. Numai că, la prima răzvrătire a mării, nu-ți mai arde de citit Kierkegaard.

¹ Varec, alge brune aruncate de valuri pe țărml.

Eu am alcătuit o bibliotecă de unicorni și cavaleri. L-am luat pe Hugo pentru cântul izvoarelor și al pădurilor*, pe Apollinaire și pe Aragon pentru misterele franceze, vechile saturnalii și horele sub lună. Pe Nietzsche, pentru ca soarele să biciuiască sprinten spuma. Aveam romanele din ciclul arthurian iluminate de analizele lui Michel Pastoureau**. Aveam frumoase laiuri¹ și vesele ritornele. Jaufré Rudel și Michel Zink: trubadurul și savantul. Aveam studiile despre Graal, fântână fără fund. Nimeni nu putea defini Graalul: să cauți însemna să înțelegi. O aveam pe Marie de France pentru frumusețea doamnelor. Aveam poezia engleză pentru ceaiul luat sub aversă: Keats, Shelley, Byron ofereau o privire asupra patologiei *british* de la începutul secolului al XIX-lea. Din când în când, îmi făceau plăcere florile astea uscate pentru londoneze de porțelan. Poeții angoasați și educați impecabil contribuieră la plămădirea unei legende celtice, magice și nocturne. Îl aveam pe Yeats*** pentru rânduiala mentală de neînțeles a irlandezilor și pe Walter Scott pentru incursiunile scoțiene. Poemele și romanele oferă cheia viselor și harta locurilor: mai ceva decât ghidul turistic *Michelin*. Îl aveam pe Simenon, pentru că, totuși, să nu exagerăm, prinde bine și familiaritatea lipicioasă a gărilor din nord după cavalcade prin nobile desișuri. Desigur, am înghesuit în careu câteva serbede istorii ale civilizației celtice și numeroase studii de mitologie bretonă. Istoricii consacrau în general o treime din lucrări ca să contrazică munca confrăților,

¹ *Lai* [le], poezie medievală cu caracter liric sau narativ.

înainte de a mărturisi că celtismul era în mare parte o construcție romantică.

Eram pregătiți să trecem în revistă coastele Europei atlantice, pământ zdrențuit de mare. La drept vorbind, în cursul săptămânii următoare, ne va fi mai de folos să fim atenți la stâncile din apă decât să ne adâncim în studiile lui Jean Markale*.

Am pornit. Traversarea golfului Biscaya a durat trei zile. Destinația era Audierne, direcția nord. Un periplu de 360°, frumos obiectiv de viață. Luând-o spre nord, simplifici. Marea era grea, însărcinată cu pești. Delfinii atingeau coca vasului. Fini, luminoși, cu rotunjimi: *escort girls*. Și necredincioși: cum se auzea un alt vapor, o tuleau.

Vântul sufla spre nord-nord-est. Menținea viteza la douăzeci și cinci de noduri, iar noi eram fericiți.

Să navighezi cu pânze înseamnă să stabilești direcția, viteza și înclinarea vasului pentru a atinge starea de ataraxie¹. La modul ideal, câteva gesturi mărunte sunt de ajuns. Dacă reușești să nu mai miști un deget câteva secunde, victorie. Vaporul țâșnește, domnește echilibrul, axele se ordonează. Marea, omul și mașina sunt în armonie. Timpul stă în loc. Lumea e o harfă (celtică, *of course*).

Navigația cu pânze împlinea visul lui Heraclit! Eliberarea energiei prin conjuncția contrariilor. La început, toate sunt în opoziție: greutatea afundă coca. Forța de împingere o ridică. Înclinarea crește, vântul dă tot, apoi refuză. Marea frânează. Talazul împinge.

¹ *Ataraxie*, stare de pace sufletească, de detașare de lume.